

מראי מקומות- חולין קי"א

סמפונות, דבאמת בטחול ליכא סמפונות, ואם כל הקריעה הוא משום הסמפונות, א"כ פשוט הוא דבטחול ליכא קריעה, ולמה יהי צריך לומר כן. וכ' החזון איש (יו"ד י', י'), דאין כוונת תוס' לומר דאין סמפונות בטחול או בכבד, ולכן ע"כ אין הקריעה בשביל זה, שהרי בגמ' אי' בפירוש שיש דם בסמפונא. אלא הביאור הוא דמסתבר דמה דיש דם בסמפונא, אי"ז חשיב דם בעין, דאם כן יהי' חשיב בעין גם לענין טחול, ומ"ט שרי בלא קריעה, ואף מסברא אין מסתבר לומר דהתירו שהוא בעין בסמפונא דטחול (מלבד מה שהוא סתירה להלכה מסמפונא דכבד), אלא ודאי דאין סמפונות בטחול, ולכן למה צריכין לומר דאי"צ קריעה. אע"כ ביאור דברי הגמ' הוא, דהדין חתיכה הוא שיש כאן סמפונות דקות מאד, שאין על דמן שם דם בעין, אלא דם האברים, ואין דם יוצא בלא חתיכה, אבל בטחול, אף שיש להם סמפונות ג"כ, אולם אין בהם כ"כ דם, וזה שפיר יוצא ע"י מליחה.

(ד) **תותי בשרא שרי- כ' תוס'** דמיירי דקרע הכחל שתי וערב וטחו בכותל, אולם עכ"ז אסור ע"ג הבשר, משום דנוטף מן הכחל על הבשר וניכר שהוא בעין, אבל הבשר ע"ג הכחל מותר בכה"ג. ומה דבדיעבד שרי אף בכחל ע"ג בשרא, צ"ל דהיינו משום דאינו אלא דבר מועט ושרי. **והרשב"א כ'** דמיירי דלא קרע הכחל, אלא מ"מ מותר בדעבד, כיון דרוב החלב נופל באש, ומשום דבר מועט שנופל על הבשר לא גזרו.

(ה) **סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח-** פרש"י, משום דבית השחיטה רותח. וכ' **הריטב"א** דהיינו משום דצריך השחיטה הגעלה או ליבון קודם שיחתוך בה רותח. וע"ש שדן אם זה סותר להא דאי' לעיל (ח:): דסכין טריפה סגי בהא דרוחצן בצונן, ואי"צ חמין דוקא, וע"ש מש"כ לחלק.

(ו) **ואמרי לה לא בעי הדחה- כ' הרמב"ן,** אבל עכ"פ בעי קינוח בבגד. אבל הרא"ה כ' דאין

(א) **ודלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה- הק' הרשב"א,** הא מה דחיישינן לדם הכבד אינו משום דם שבסמפונות, אלא משום הדם שבבשר הכבד עצמו, ולדם שבבשר מה מהני מה שפי קנה חוץ לקדרה, הרי החשש הוא שיפלוט מדפניו אל תוך הקדרה. ותי' דשמא כל שמוצא פתח לצאת משם הוא עושה דרכו ופולט.

(ב) **כתנאי, ר"א אומר הכבד אוסרת ואינה נאסרת, מפני שפולטת ואינה בולעת, ר"י בנו של ריב"ב אומר וכו'- פי' הרשב"א,** דהתנאי היינו מה שמבואר דס"ל לר"א דכל עוד שהיא מתבשלת היא פולטת, והיינו דקאמר לפי שהיא פולטת ואינה בולעת, כלומר דלעולם היא פולטת. ור' ישמעאל סבר שלאחר גמר בשולה בולעת היא (וכמש"כ רש"י), שאינה פולטת בכל עת, ורב בר שבא שלא אכל כר' ישמעאל ס"ל. וכ' דמסתברא דהלכתא כת"ק, דכבד שנתבשל בפנ"ע מותרת, ומה דהיו אמורים דחלטו אותם קודם בשולן, י"ל דזהו רק לכתחלה, אבל בדיעבד כשר בלא"ה, דהא אינה בולעת. וע"ש בסו"ד שהביא מש"כ הרמב"ם דהיכא דבישל הכבד ולא הבהבה מקודם ולא חלטה בחומץ או ברותחין, הרי הקדרה כולה אסורה, הכבד וכל שנתבשל עמו, וכ' הרשב"א דאינו יודע טעם איסור הכבד אא"כ היא גזרת חכמים נוע"ע במש"כ תוס' לעיל (קט:; סוד"ה כבדא) בשם הרי"ף, דמנהג ישראל שלא לבשל הכבד, אפי' לאחר מליחה, בלא צליי', אולם לא כ' איך נוהגין אם בישלה בלא צליי' בדעבד, וצ"ע. **וע' בר"ן (מ. בדפיו) שכ' ע"פ מש"כ הרמב"ם בפיה"מ בתרומות דסוגיין אתי כשי' ר' יוחנן בן נורי, אבל שאר תנאי חולקים עליו וס"ל דמעיקר הדין אין לאכול כבד שנתבשל בפנ"ע אא"כ חולטין אותו, וכיון שאין אנו בקיאים בחליטה, לכן אין עצה לבשל הכבד אא"כ צולה אותו מעיקרא.**

(ג) **וחתוכי' לתחת- כ' תוס'** דמה דצריך חתיכה הוא כדי לבשלו בקדרה לאחר צלייתו, דאין לומר דצריך חתיכה משום הסמפונות, דא"כ גם יהי' הטחול צריך קריעה אי איכא סמפונות. וכ' דכן מסתבר דאינו משום

עצמן, הרי אם אמרי' שיש כאן בליעות של בשר, א"כ לכאור' הו"ל אכילת דגים עם בשר דאסור משום סכנה. וכן מבואר בסוגיין דעשו כדן זה (ואינו רק משל בעלמא). וע' בט"ז (יו"ד צ"ה, ג') שהביא רא"י מכאן שאין סכנה באכילת דגים שיש בו טעם בשר שנתבשל בכלי בן יומו של בשר.

(א) **ושמואל אמר מותר, נ"ט בר נ"ט הוא - ע'** **ברמב"ן** (ד"ה והא דאמרי') דביאר דטעם שני טעם גמור הוא, אלא שאינו ראוי ליתן טעם במקום אחר. אולם ע' בשו"ת **רעק"א** (ר"ז, ד"ה אלא), שכ' להוכיח מתוס' **בזבחים** (צז). דלא ס"ל כן, שהרי כ' תוס' דשלמים שנתבשלו האידנא בקדירה שבשלו בה שלמים אתמול לא מתסרי בלילה משום נותר, משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא, הרי אף דנותר הוא גוף האיסור, מ"מ מותר. ולפי הרמב"ן דס"ל דטעם שני הוי טעם גמור, יש לעי', למה מותר לאכול הדגים, הרי יש בהם טעם בשר (שהוא טעם שני), וגם יש בהם טעם כותח, כיון שעכשיו אוכל הדגים עם הכותח. וכ' **רעק"א** (שם ד"ה וגם) דס"ל להרמב"ן דלית כאן איסור בשר בחלב אא"כ הבשר והחלב שניהם נותנים טעם להדדי, ע"ש עוד בזה.

(ב) **נ"ט בר נ"ט הוא - ע'** **בגינת ורדים** (כלל ס"ה), שכ' לחקור כמה חקירות בדן נ"ט בר נ"ט, למשל, (א) האם אמרי' דין נ"ט בר נ"ט רק היכא דמדברים בדבר שבטל בששים, או אף מה שאסור במשהו (כגון חמץ בפסח). (ב) הא דמחלקים בין נ"ט בר נ"ט דהתירא, דמותר, ובין נ"ט בר נ"ט דאיסורא, דקיי"ל דאסור, האם זה מן התורה או מדרבנן. (ג) אם מרגיש הטעם, האם עדיין שייך לומר בזה ההיתר דנ"ט בר נ"ט, או דוקא היכא שאין הטעם מורגש.

(ג) **נ"ט בר נ"ט דהתירא ונ"ט בר נ"ט דאיסורא - ע'** **בר"ן** (מא. בדפיו, ובחי' אנשי שם אות א'), דביאר דהחילוק בין נ"ט בר נ"ט דהתירא ובין דאיסורא הוא דבהתירא הטעם שני הי' עומד בפנ"ע בהיתר, ולכן אמרי' דשוב אינו מצטרף עם עוד טעם של היתר לעשות איסור.

צריך כלום, דשאני דם משאר איסורין דמתפרך ונופל, ולכן יכול לחתוך צונן אחר בלא שום הדחה או קינוח. וע' **ברשב"א** שהביא ב' דעות לענין קערות עכו"ם שנשתמשו בצונן, די"א דאף מ"ד דס"ל כאן דצריך הדחה, זהו רק משום דוחקא דסכינא, אבל בלא"ה, דהיינו בקערה, אף הדחה לא יהי' צריך. אולם עוד הביא סברא להיפוך, דאף למ"ד כאן דסכין לא בעי הדחה, זהו רק משום דדם משרג שריג ולא מיבלע בצונן כלל, אבל בשאר איסורין מודה דבעי הדחה.

(ד) **דהיא פינכא דהוה בי ר' אמי דמחל בי' בשרא ותברי' - ע'** **בפתחי תשובה** (יו"ד קכ"ב, ב') שהביא מש"כ הר"ן להוכיח מכאן דנותן טעם לפגם אסור לכתחלה, דאל"כ לשהיי' עד למחר. וכ' הפ"ת דלכאור' כוונת הר"ן להוכיח דאפי' באיסורים דרבנן אסור לבשל לכתחלה בקדרה שאינו בן יומו, ע"ש להוכחתו.

(ח) **קערה שמלח בה בשר אסור לאכול עם הרוותח - ע'** **רעק"א** שהביא מש"כ **הרשב"א** בשם י"א דהקערה לעולם רותחת היא, וא"כ אפי' לאכול צונן על הקערה אסור, ואף אם מדיח הקערה ומנגבו לגמרי, מ"מ הוי כצונן שנותן לתוך חם, ואסור. אלא דהק' **רעק"א** דלשון הגמ' לא משמע כן, דכ' דאסור לאכול עם הרוותח, ואיך שייך לומר דגם צונן אסור בכך"ג, והניח בקו'.

(ט) **וצנן שחתכו בסכין מותר לאכול בכותח - הק' רעק"א**, לשי' **הרי"ף** (הובא בר"ן **בנדרים** נב). דדבר שיש לו מתירין מיד, אף במין בשאינו מינו אינו בטל, א"כ הרי בסוגיא דידן הוא דשיל"מ מיד, כיון דאפשר לאוכלו מיד בלא כותח, וא"כ מה מהני טעימת קפילא, הרי אפי' אם יש משהו אסור, משום דאינו בטל. וכ' דאולי זהו באמת טעם אביי דאמר דצנן שחתכו בסכין של בשר אסור לאכול בכותח, ומשמע אף עם טעימת קפילא אסור. וי"ל דרבא דחולק לא ס"ל כן, אלא דאף דשיל"מ בטל במין בשאינו מינו.

(י) **דגים שעלו בקערה, רב אמר אסור לאוכלן בכותח - ויש לעי', למה מותר לאוכלן בפני**

אבל טעם דכבר הי' באיסור, אז אין לזה
חסרון של נ"ט בר נ"ט.

יד) חס לי' לזרעי' דאבא בר אבא וכו'- הק'
הריטב"א, א"כ איך אמר שמואל לרבך
יהיבנא ואכל. ותי' כי מגזם הי' בדבריו,
דהיינו דאילו הי' נותן לרבו הי' אוכל, כלומר
שיפקחנו בדברים עד שיאכל.